

Državni izpitni center

JESENSKI ROK

GEOGRAFIJA

NAVODILA ZA OCENJEVANJE

Petek, 1. september 2006

SPLOŠNA MATURA

Splošna navodila zunanjim ocenjevalcem

1. Zunanji ocenjevalec mora smiselno slediti navodilom za ocenjevanje, v katerih so zapisani moderirani odgovori za posamezen izpitni komplet.
2. Če kandidat poleg pravilne ugotovitve napiše še izključujočo, nepravilno trditev, se odgovor ovrednoti z nič (0) točkami.
3. Nejasne in nečitljive rešitve ter nejasni lastni popravki se ovrednotijo z nič (0) točkami.
4. Slovenska zemljepisna imena in geografski pojmi morajo biti v celoti poimenovani pravilno.
5. Pri tujih poimenovanjih naselbinskih in nenaselbinskih zemljepisnih imenih se dopušča zamenjava ali izpustitev ene črke.
6. Pri vprašanjih višjega nivoja (pojasnite, analizirajte, ovrednotite) so v rešitvah navedeni le elementi. Za pravilni odgovor se upošteva, če kandidat uporabi vsaj en element v smiselni besedni zvezi.

IZPITNA POLA 1**A1 – OBČA**

1. NE, NE, DA, DA
Kandidat dobi **2 točki** za štiri pravilne odgovore, 1 točko za tri ali dva pravilna odgovora.
2. Horizont A: nastajanje humusa, humifikacija, izpiranje
Horizont B: odlaganje ali kopičenje snovi (izpranih iz zgornjih horizontov), iluviacija
Kandidat dobi **2 točki** za dva pravilna odgovora, 1 točko za en pravilen odgovor.
3. A: podzol (sive sprane prsti)
B: črnozjom, černožjom (črna prst)
C: puščavska prst (kserosol, arenosol)
Kandidat dobi **2 točki** za tri pravilno vpisane tipe prsti, 1 točko za dva pravilno vpisana tipa prsti.
4. Je območje stalno zamrzlih tal (permafrost).
Med kratkim poletjem se odtali le vrhnji sloj.
Zaradi zamrznjenih spodnjih plasti voda ne odteka, zato so zamočvirjene (proces oglejevanja) in črne barve.
Organske snovi preperevajo zelo počasi (malo mikroorganizmov).
Kandidat dobi **2 točki** za dva pravilna odgovora, 1 točko za en pravilen odgovor.
5. Zaradi pretiranega namakanja se prst zasoli.
Zaradi pretiranega gnojenja ali škropljenja se onesnažuje prst (kemizacija).
Z odstranjevanjem naravnega rastlinstva jih izpostavi eroziji in pretiranemu izpiranju hranljivih snovi v spodnje horizonte.
V bližini prometnic je v prsti veliko škodljivih snovi.
Intenzivna pridelava prehitro siromaši prst.
Zelo specializirana pridelava enostransko siromaši prst.
Kandidat dobi **2 točki** za dva pravilna odgovora, 1 točko za en pravilen odgovor.

A2 – OBČA

6. A: ekstenzivno, samooskrbno, pašna živinoreja, nomadska živinoreja
B: intenzivno, tržno, hlevska ali mlečna živinoreja
Kandidat dobi 1 točko za vsak pravilen odgovor, skupaj **2 točki**.
7. Modra: nizke temperature, nizka količina svetlobne energije, zamrznjena tla (permafrost), kratka vegetacijska doba
Rumena: sušnost, pomanjkanje padavin
Kandidat dobi 1 točko za vsak pravilen odgovor, skupaj **2 točki**.
8. – Tradicija:
Ovira uvajanje novih agrotehničnih ukrepov.
Ovira ali celo preprečuje svinjerejo v muslimanskih deželah.
Preprečuje specializirano govedorejo v Indiji.
Upočasnjen razvoj kmetijstva.
Kmetijstvo je bolj sonaravno.
Manjša količina kmetijskih pridelkov.
– Tehnološki razvoj:
Močna specializacija pridelave hrane. Večja intenzivnost.
Velika uporaba pesticidov in umetnih gnojil.
Uporaba gensko spremenjenih kultur. Vprašljiva kvaliteta hrane.
Kandidat dobi 1 točko za vsak pravilen odgovor, skupaj **2 točki**.
9. Uničenje naravnega rastišča, ki povezuje prst.
Večja strmina omogoča drsenje zemlje in večje odtekanje vode.
Kandidat dobi 1 točko za vsak pravilen odgovor, skupaj **2 točki**.

10. – Uprava in raziskovalni centri:
Visoko izobražena delovna sila.
Dovolj denarja za drage raziskave.
Neposredna bližina trga, za katerega pridelujejo hrano.
- Plantaže v Afriki:
Omenjene kulture uspevajo le v tropskih krajih.
Nižja cena delovne sile.
- Kandidat dobi 1 točko za vsak pravilen odgovor, skupaj **2 točki**.

B1 – SVET

11. Jábalpur: A
Singapur: B
Kandidat dobi 1 točko za vsak pravilno izbran klimogram, skupaj **2 točki**.
12. Bangladeš, Šrilanka
Poletni monsun: Nad kopnim se zaradi močnega segrevanja razvije območje nizkega zračnega tlaka. Sem se zato z juga prestavi stekanje pasatov. Veter piha s hladnejšega morja proti toplejši celini.
Močno segrevanje celine, nizek tlak. Višji tlak nad manj segretim oceanom.
Kandidat dobi 1 točko za obe pravilno izbrani državi in 1 točko za opis vzroka, skupaj **2 točki**.
13. Rijad: Območje visokega zračnega tlaka. Lega ob povratniku.
Ūrümqui: Zavetrna stran gorstev, ki preprečujejo dotok vlažnih zračnih gnot z juga. Padavinska senca. Celinskost.
Kandidat dobi 1 točko za vsak pravilen odgovor, skupaj **2 točki**.
14. Izmir: mediteransko, sredozemsko rastlinstvo, makija, gariga
Zimske padavine:
Potujoče depresije. Pomik polarne fronte proti jugu. Zahodno zračno kroženje. Cikloni v Sredozemlju (ciprski ciklon).
Kandidat dobi 1 točko za pravilno imenovan tip rastlinstva in 1 točko za pravilno pojasnitev viška padavin, skupaj **2 točki**.
15. – Družbenogeografski vzrok:
Iz obeh glavnih rečnih pritokov so močno izrabljali vodo za namakanje, zato se je dotok v jezero močno zmanjšal. Uporabljanje vode za namakanje. Vpliv socialistične politike na kmetijstvo.
- Posledica krčenja jezera:
Manjša vodna površina povzroči manjše izhlapevanje. Zrak je bolj suh in padavin je manj.
Manj rib in ribolova. Sprememba ekosistema.
- Kandidat dobi 1 točko za vsak pravilen odgovor, skupaj **2 točki**.

B2 – SVET

16. Industrijsko območje 1: A, C
Industrijsko območje 2: B, D
Industrijsko območje 3: B, E, D
Za štiri ali tri pravilne odgovore dobi kandidat 1 točko, za šest ali pet pravilnih odgovorov **2 točki**.

17.		Staro industrijsko območje	Novo industrijsko območje
	Osnovni energijski vir	premog	nafta, zemeljski plin
	Delovna sila	manj izobražena, manj kvalificirana, več delovne sile, pretežno moška delovna sila	visoko kvalificirana (izobražena) delovna sila, manj delovne sile, manj moške delovne sile
	Vzrok za namestitvev industrije	bližina surovin, fizična delovna sila, bližina Evrope, plovna pot	izobražena delovna sila, neodvisnost od surovin, politični razlogi

Za dva ali tri pravilne odgovore dobi kandidat 1 točko, za štiri ali pet pravilnih odgovorov 2 točki, za vseh šest pravilnih odgovorov **3 točke**.

18. Novo industrijsko območje
Industrijske panoge:
Letalska in vesoljska industrija, proizvodnja medicinske opreme, telekomunikacij in računalniške opreme, elektronska industrija, elektrotehnična industrija, biotehnologija, petrokemična industrija, farmacevtska industrija, atomska tehnologija, robotika, optika.
Za pravilno obkrožen odgovor dobi kandidat 1 točko in za obe industrijski panogi 1 točko, skupaj **2 točki**.
19. Sodelovanje podjetij z univerzami in raziskovalnimi inštituti (više izobražena delovna sila).
Visoka dodana vrednost (nizki proizvodni stroški, visoka cena izdelkov).
Po njihovih proizvodnih izdelkih je veliko povpraševanje.
Manjša poraba energije, zato so proizvodni stroški nižji.
Energetsko varčnejša industrija.
Velika motiviranost delavcev (visok osebni dohodek).
Čistejše, prijetnejše delovno okolje.
Večja prilagodljivost tržišču.
Za pojasnjen vzrok dobi kandidat **1 točko**.
20. – Posledice:
Propad številnih podjetij zaradi zastarele tehnologije.
Brezposelnost, socialni nemiri (porast kriminala), splošni gospodarski zastoj (inflacija).
Preseljevanje prebivalstva in industrije.
– Ukrepi:
Racionalizacija in avtomatizacija proizvodnje.
Povezava z razvojnimi inštituti in univerzami.
Prestrukturiranje proizvodnje, prekvalifikacija delavcev.
Pojav novih industrijskih panog.
Javna dela za delavce.
Razvoj številnih storitvenih dejavnosti.
Za obe navedeni posledici dobi kandidat 1 točko in za napisano možnost izhoda iz krize 1 točko, skupaj **2 točki**.

C1 – EVROPA

21. A, D
Za vsak pravilen odgovor dobi kandidat 1 točko, skupaj **2 točki**.
22. Ciklonske
Za pravilen odgovor dobi kandidat **1 točko**.
23. Prevladujoči zahodni vetrovi.
Zahodni del otoka je višji.
Cikloni prihajajo iz zahodne smeri.
Vpliv (Severnoatlantskega) toplega morskega toka.
Za pravilen odgovor dobi kandidat **1 točko**.

24. Nizka poletna temperatura.
Kratka vegetacijska doba.
Prevelika vlažnost prsti.
Kisla šotna prst.
Močno izseljevanje. Pomanjkanje delovne sile za poljedelstvo.
Za pravilen odgovor dobi kandidat **1 točko**.
25. Močnejše izseljevanje iz zahodnega višjega dela.
Slabša gospodarska razvitost. Manj delovnih mest.
Višji relief na zahodu.
Slabše možnosti za kmetijstvo na zahodu.
Krompirjeva lakota.
Večja mesta so na vzhodu.
Deagrarizacija.
Izseljevanje v tujino.
Za vsak pravilen odgovor dobi kandidat 1 točko, skupaj **2 točki**.
26. – Versko vprašanje:
Nasprotja med katoliki in protestanti.
– Ekonomsko vprašanje:
Katoličani živijo predvsem na podeželju, kjer se ukvarjajo s kmetijstvom.
So manj premožni, imajo podrejen položaj v družbi.
Protestanti živijo večinoma v mestih in imajo prevladujoč položaj v družbi.
– Politično vprašanje:
Katoliški Irci želijo priključitev Republiki Irski, protestantski Angleži imajo politično večino in želijo ostati v britanskem kraljestvu.
Za vsak pravilno pojasnjen vzrok dobi kandidat 1 točko, skupaj **3 točke**.

C2 – EVROPA

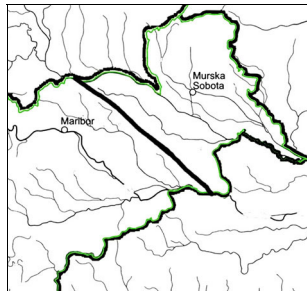
27. Mediteransko morje
Za pravilen odgovor dobi kandidat **1 točko**.
28. Costa Brava: C
Pireneji: D
Baleari: E
Madrid: A
Andaluzija: B
Za pet pravih odgovorov dobi kandidat **2 točki**, za štiri ali tri odgovore pa 1 točko, manj je 0 točk.
29. Sredozemsko morje je toplejše, v sredozemskem delu Španije so poletja bolj vroča in suha.
Atlantski ocean je hladnejši, padavine so pogostejše, poletja so bolj sveža in vetrovna, so višji valovi, bolj onesnažena obala v Galiciji zaradi nesreče tankerja.
Za smiselno razlago dobi kandidat **1 točko**.
30. Velik zaslužek.
Veliko novih delovnih mest v turizmu.
Boljše možnosti za razvoj drugih gospodarskih panog: gradbeništvo, živilska industrija, lesno-predelovalna industrija, tekstilna industrija.
Boljše možnosti za oskrbo domačega prebivalstva: trgovine, restavracije, zabavišča, izboljšanje zdravstvene oskrbe.
Hitrejši razvoj prometnega omrežja in celotne infrastrukture.
Širjenje in poglobljanje znanj.
Večja prepoznavnost države v svetu.
Za tri pravilne odgovore dobi kandidat **2 točki**, za dva odgovora 1 točko, manj je 0 točk.
31. Letovanje je dokaj poceni, čedalje cenejši je tudi letalski prevoz (čarterski leti).
Turisti imajo veliko možnosti za zabavo in rekreacijo.
Možnost spoznavanja ljudi iz različnih držav.
Za vsak odgovor dobi kandidat po 1 točko, skupaj **2 točki**.

32. – Panoga: Kmetijstvo
Pojasnitev: Turistični kompleksi se širijo na obdelovalne površine, uničuje se rodovitna prst.
Pomanjkanje kmečke delovne sile zaradi zaposlovanja v turizmu.
- Panoga: Industrija
Pojasnitev: Industrijski obrati zavzemajo velike površine, povzročajo hrup in onesnažujejo okolje, kar je neugodno za razvoj turizma. Industrijska pokrajina je tudi na videz manj privlačna.
- Panoga: Ribišstvo
Pojasnitev: Na račun širjenja turističnih zmogljivosti propadajo ribiška naselja, turizem onesnažuje morje in prispeva k zmanjšanju ribjega bogastva.
- Panoga: Oskrba z vodo
Pojasnitev: Turisti porabijo veliko več vode kakor domačini, sredi turistične sezone je primanjkuje zaradi poletne suše, onesnaževanje vode.
- Za smiselno pojasnitev dobi kandidat po 1 točko, skupaj **2 točki**.

IZPITNA POLA 2

D1 – SLOVENIJA

1. Karta 1

izsek

Vrisana mora biti črta od avstrijske do hrvaške meje (črta ne sme sekati rečnega toka).

Kandidat dobi **1 točko** za pravilno vrisano razvodnico.

2. 1 Vipava
- 2 Kamniška Bistrica
- 3 Savinja

Kandidat dobi **2 točki** za tri pravilne odgovore, 1 točko za dva pravilna odgovora.

3. Intenzivno kmetijstvo (prašičja farma Ihan).

Razvita industrija.

Gosta poselitev (čistilna naprava).

Nezadostna čistilna naprava.

Kandidat dobi **1 točko** za smiselno pravičen odgovor.

4. Podtalnica: Subpanonska Slovenija

Skalna voda: Dinarske planote celinske Slovenije, Dinarsko-kraška Slovenija

Kandidat dobi **2 točki** za oba pravilna odgovora, 1 točko za en pravičen odgovor.

5. NE

Utemeljitev: Zato ker je gladina podtalnice višja od reke.

Kandidat dobi **2 točki** za pravičen odgovor. 1 točko za obkroženo besedo NE in 1 točko za vsako smiselno utemeljitev.

6. Hitro širjenje onesnaženja.

Smeri podzemlskega pretakanja niso stalne, zato lahko onesnaževanje uniči tudi bolj oddaljene izvire.

Tanjša plast prsti nad skalno vodo.

Skalna voda ima manjšo samočistilno sposobnost kakor podtalnica v prodru ali pesku.

Kandidat dobi **2 točki** za oba pravilna odgovora, 1 točko za en pravičen odgovor.

D2 – SLOVENIJA

7. Naravni prirastek: -1 ‰

Za pravičen odgovor dobi kandidat **1 točko**.

8. Graf 1: 2001

Graf 2: 1931

Graf 3: 1961

Za tri pravilne odgovore dobi kandidat **2 točki**, za dva ali en pravičen odgovor pa 1 točko.

9. Zagotoviti delovna mesta in socialno varnost mladih družin.

Omogočiti boljše možnosti za reševanje stanovanjskega vprašanja.

Znižati davke na hrano in pripomočke za otroke.

Zagotoviti finančno podporo družinam z več otroki.

Zagotoviti cenejše izobraževanje otrokom iz številčnejših družin.

Z različnimi ukrepi znižati življenjske stroške družin z več otroki (nižje cene vstopnic, vozovnic ...).

Povečati davčne olajšave za številčnejše družine.

Za vsak smiselno opisan ukrep dobi kandidat po 1 točko, skupaj **2 točki**.

10. Imigranti
Zdomci
Begunci
Emigranti
Za štiri pravilne odgovore dobi kandidat **2 točki**, za tri ali dva pravilna odgovora 1 točko, za manj pa 0 točk.
11. Pestrejša narodnostna sestava v mestih in industrijskih krajih.
Ob večjem priseljevanju kakor odseljevanju je nastal pozitiven migracijski saldo v Sloveniji.
Priseljenci imajo višjo rodnost, kar vpliva na rast prebivalstva v Sloveniji.
Povečana nacionalna nestrpnost.
Več mešanih zakonov.
Zmanjševanje deleža Slovencev.
Za smiselno opisano posledico dobi kandidat **1 točko**.
12. – Po 1. svetovni vojni:
Pomanjkanje delovnih mest v industriji na slovenskem območju, revščina in lakota, agrarna prenaseljenost, slabe življenjske razmere v Sloveniji, zaostalo kmetijstvo ni omogočalo preživetja.
ZDA in Kanada sta zaradi hitre industrializacije potrebovali delovno silo in sta sprejemali priseljence, možnost zaposlitve in izboljšanja življenjske ravni, boljše možnosti za uveljavljanje v družbi.
– Po 2. svetovni vojni:
Nasprotovanje socialistični družbeni ureditvi v nekdanji Jugoslaviji, nasprotovanje totalitarnemu režimu, nacionalizacija premoženja, grožnje in ogrožanje svobode nasprotnikom režima.
Argentina je sprejemala politične izseljence in jim dajala politično zatočišče.
Za vsak smiselno pojasnjen razlog dobi kandidat po 1 točko, skupaj **2 točki**.

E1 – SLOVENIJA

13. A: Krimsko višavje
B: Pivka, Postojnska kotlina, Pivška kotlina
Kandidat dobi po 1 točko za vsako pravilno poimenovanje regije, skupaj **2 točki**.
14. Večja količina padavin (orografske padavine). Skalna voda, kraško pretakanje. Manjša onesnaženost. Redka poseljenost.
Kandidat dobi 1 točko za vsak pravilno opisan vzrok, skupaj **2 točki**.
15. Rakov Škocjan: kraška dolina, kraška jama (Zelške jame, Tkalca jama), naravni most, jame, ponikalnica
Cerkniško polje: presihajoče jezero, jezero, Karlovica, požiralniki, estavele, ponikalnica
Kandidat dobi po 1 točko za vsak pravilen odgovor, skupaj **2 točki**.
16. Proces: tektonika, korozija, preperevanje, kemična erozija
Kmetijska panoga: živinoreja
Kandidat dobi 1 točko za oba pravilno poimenovana procesa in 1 točko za pravilno poimenovano kmetijsko panogo, skupaj **2 točki**.
17. Ravno površje. Površinsko vodno pretakanje.
Debelejša, rodovitnejša prst.
Delovna mesta, industrija, prometna povezanost, boljša dostopnost.
Kandidat dobi **1 točko** za pravilen opis.
18. Nastanek inverzije (konkavna reliefna oblika, odprta, travnata plitva pokrajina). Visoki okoliški hribovi in višja nadmorska višina polja. Hladen zrak se steka na dno polja in tam dolgo zastaja.
Kandidat dobi **1 točko** za pravilno pojasnitev.

E2 – SLOVENIJA

19. Hrastnik, Trbovlje, Zagorje
Za vsa tri pravilno poimenovana naselja dobi kandidat **1 točko**.
20. Trojane
Za pravilno poimenovan preval dobi kandidat **1 točko**.
21. Sinklinalo
Za pravilen odgovor dobi kandidat **1 točko**.
22. Terciar
Za pravilno obkrožen odgovor dobi kandidat **1 točko**.
23. Območje A: apnenec in dolomit
Območje B: glinavec in peščenjak
Območje C: prod in pesek
Za dva pravilno izbrana odgovora dobi kandidat 1 točko, za vse tri pravilne odgovore **2 točki**.
24. Cenejši premog.
Višja kalorična vrednost uvoženega premoga, večji izkoristek.
Manjša vsebnost drugih primesi (npr. žvepla).
Dražji in težji izkop v Zasavju (globoka in neravna premogovna plast).
Višja cena domačega premoga zaradi težkega izkopa.
Za pravilen odgovor dobi kandidat **1 točko**.
25. Turizem: Laško, Izlake
Promet: Zidani Most
Papirna industrija: Radeče
Vzrok:
Turizem: izviri termalne vode.
Promet: sotočje rek, ob katerih je speljana železnica in cesta in prometno križišče poti v Ljubljano (ali na Štajersko) in na Dolenjsko.
Papirna industrija: bližina reke, delovna sila.
Kandidat dobi za tri imenovana mesta 2 točki, za dve imenovani mesti 1 točko in za napisani vzrok 1 točko, skupaj **3 točke**.